

**BESCHIKKING VAN
GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-BRABANT**

ons kenmerk
Z/213724-376710

op de op 21 december 2023 ontvangen aanvraag van de gemeente Sint-Michielsgestel om een ontheffing krachtens artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, juncto artikel 3.8, van de Wet natuurbescherming. De activiteiten gaan over het nemen van diverse hydrologische herstelmaatregelen, uit te voeren binnen het zuidelijke deel van natuurgebied Engelenstede, gelegen tussen de Koesteeg en Kaathoven te Berlicum, in de gemeente Sint-Michielsgestel.

plaats / datum
's-Hertogenbosch,
11 juni 2024

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

Teammanager Groen Soorten

BESLUIT

Onderwerp

Op 21 december 2023 hebben wij van de gemeente Sint-Michielsgestel een aanvraag ontvangen voor een ontheffing van de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming. De ontheffing is gevraagd voor het overtreden van verboden ten aanzien van beschermde soorten, door het uitvoeren van diverse hydrologische herstelmaatregelen, uit te voeren binnen het zuidelijke deel van natuurgebied Engelenstede, gelegen tussen de Koesteege en Kaathoven te Berlicum, in de gemeente Sint-Michielsgestel.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant besluiten, gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in deze ontheffing,

- I. aan gemeente Sint-Michielsgestel, Meanderplein 1, 5271 GC te Sint-Michielsgestel, de gevraagde ontheffing **te verlenen**, op grond van artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, juncto artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepalingen als bedoeld in:
 - artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, voor het vangen van de:
 - **poelkikker** (*Rana lessonae*);
 - **kamsalamander** (*Triturus cristatus*);
 - artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, voor het opzettelijk verstoren van de:
 - **poelkikker** (*Rana lessonae*);
 - **kamsalamander** (*Triturus cristatus*);
 - artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de:
 - **poelkikker** (*Rana lessonae*);
 - **kamsalamander** (*Triturus cristatus*);
 - artikel 3.10, eerste lid, onder a, van de Wet natuurbescherming, voor het vangen van de:
 - **levendbarende hagedis** (*Zootoca vivipara*);
 - artikel 3.10, eerste lid, onder b, van de Wet natuurbescherming, voor het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de:
 - **levendbarende hagedis** (*Zootoca vivipara*);voor de periode tot en met 15 november 2028;
- II. dat de beschrijving van de activiteiten in de aanvraag, voor zover deze betrekking heeft op de soorten als bedoeld onder I, deel uitmaken van deze ontheffing;
- III. aan de ontheffing voorschriften te verbinden die zijn opgenomen onder onderdeel 2.7 'Voorschriften';
- IV. dat de volgende delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van de dit besluit:
 - Aanvullend Soortenonderzoek binnen de Engelenstede nabij Vinkel, BOS-1AO220524, 4 mei 2023 (hierna: nader onderzoek)
 - Activiteitenplan ontheffingsaanvraag t.b.v. hydrologische herstelmaatregelen binnen de Engelenstede nabij Vinkel, BOS-10H230919-b , 19 december 2023 (hierna: activiteitenplan)
 - Aanvullende gegevens van 4 april 2024
 - Bijlage 1: overzichtstekening van de planlocatie
 - Bijlage 2: locatie van de werkruimte
 - Bijlage 3: meldingsformulier start werkzaamheden (zie voorschrift 1)

Rechtsmiddelen

Bezwaar

Is dit besluit aan u gericht en bent u het er niet mee eens, dan kunt u een bezwaarschrift indienen. Is het besluit niet rechtstreeks aan u gericht en bent u het er niet mee eens, dan kunt u alleen een bezwaarschrift indienen als het besluit directe gevolgen voor u heeft. Verstuur uw bezwaarschrift binnen 6 weken na de verzenddatum van het besluit.

U kunt uw bezwaarschrift op 2 manieren indienen:

- **Digitaal.** Op www.brabant.nl/bezwaar vindt u de link 'Bezwaar indienen'. U heeft hiervoor een digitale handtekening (DigiD of eHerkenning) nodig.
- **Per post.** Stuur uw bezwaarschrift naar:
Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Secretariaat van de hoor- en adviescommissie
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

In het bezwaarschrift zet u:

- uw naam en adres;
- de datum, het kenmerk en een omschrijving van het besluit waarmee u het niet eens bent;
- de reden waarom u het niet eens bent met ons besluit;
- de datum van uw bezwaarschrift en uw handtekening;
- maakt u namens iemand anders bezwaar? Stuur dan een machtiging mee.

Voeg ook een kopie toe van het besluit waarmee u het niet eens bent. Op deze manier kunnen wij uw bezwaarschrift beter in behandeling nemen.

Kunt u ons ook uw telefoonnummer en e-mailadres geven? Zo kunnen wij samen met u de beste aanpak van de behandeling van uw bezwaar bespreken.

U kunt het secretariaat van de hoor- en adviescommissie bereiken via telefoonnummer (073) 680 83 04, faxnummer (073) 680 76 80 en e-mailadres bezwaar@brabant.nl.

Aan het indienen van een bezwaar zijn geen kosten verbonden.

Voorlopige voorziening

Als u een bezwaarschrift indient, dan heeft dit geen schorsende werking. Dat betekent dat het besluit geldt zolang uw bezwaarschrift in behandeling is. Het kan zijn dat u dit niet wilt. Bijvoorbeeld omdat het besluit onherstelbare gevolgen voor u heeft. U kunt gelijktijdig met of na het indienen van een bezwaarschrift een verzoek om een voorlopige voorziening vragen bij de Rechtbank Oost-Brabant, sector Bestuursrecht, Postbus 90125, 5200 MA 's-Hertogenbosch.

Er zijn kosten verbonden aan het vragen om een voorlopige voorziening (griffierecht).

U kunt ook digitaal verzoeken om een voorlopige voorziening. Zie daarvoor: rechtspraak.nl/bestuursrecht.

INHOUDSOPGAVE

Besluit.....	2
Procedurele overwegingen	5
Inhoudelijke overwegingen.....	6
1. Wettelijk kader - Wet natuurbescherming	6
1.1 <i>Inwerkingtreding Omgevingswet</i>	6
1.2 <i>Overgangsrecht Omgevingswet</i>	6
1.3 <i>Beschermingsregimes</i>	6
1.4 <i>Omgevingsverordening Noord-Brabant</i>	7
2. Toetsing effecten ruimtelijke ingreep.....	8
2.1 <i>Aangevraagde activiteiten</i>	8
2.2 <i>Onderzoek soorten</i>	8
2.3 <i>Mogelijke effecten op beschermde soorten</i>	8
2.4 <i>Alternatievenafweging</i>	8
2.5 <i>Belang van de aanvraag</i>	10
2.6 <i>Maatregelen</i>	10
2.7 <i>Voorschriften</i>	14
3. Conclusie.....	16
Bijlage 1. Overzichtstekening van de planlocatie.....	17
Bijlage 2. Locatie van de werkruimte	18
Bijlage 3. Meldingsformulier start handelingen beschermde soorten	19

PROCEDURELE OVERWEGINGEN

Aanvraag

Op 21 december 2023 hebben wij van de gemeente Sint-Michielsgestel een aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, juncto artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. De aanvraag is op 4 april 2024 aangevuld.

Een uitgebreide projectomschrijving is opgenomen in de aanvraag en het activiteitenplan. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/213724.

Gedragscode

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Bevoegd gezag

Omdat de activiteit wordt verricht in de provincie Noord-Brabant zijn Gedeputeerde Staten (verder: GS) op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Als dit aan de orde is betrekken wij tevens de gevolgen van de activiteit voor de soorten buiten onze provinciegrens bij ons besluit.

Reguliere voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de reguliere voorbereidingsprocedure overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast.

Ontvankelijkheid

De aanvraag bevat voldoende informatie voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor en ontheffing is gevraagd.

Overige regelgeving

Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of bouwen. Bij de beoordeling van deze aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan soortenbescherming op grond van de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken.

INHOUDELIJKE OVERWEGINGEN

1. Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

1.1 Inwerkingtreding Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Met deze wet voegt de overheid de regels voor de fysieke leefomgeving samen. De Wet natuurbescherming is opgegaan in de Omgevingswet.

Met het ingaan van de Omgevingswet veranderen onder meer de benamingen van wetsinstrumenten. Zo is bijvoorbeeld de benaming voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (artikelen 3.3, 3.8 en 3.10) gewijzigd naar een omgevingsvergunning voor de flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet (artikel 5.1, tweede lid, onder g). U kunt meer lezen over soortenbescherming onder de Omgevingswet op de volgende website <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/activiteiten-natuur/flora-en-fauna-activiteit/>

1.2 Overgangsrecht Omgevingswet

Voor uw aanvraag is overgangsrecht van toepassing. Dit betekent dat het oude recht van toepassing is voor uw aanvraag tot het besluit onherroepelijk is. De reden hiervoor is dat de aanvraag voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming is ingediend vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024). Dit overgangsrecht staat beschreven in artikel 2.9, eerste lid, van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet.

Wanneer het besluit strekkende tot het verlenen van een ontheffing onherroepelijk is, wordt de ontheffing van rechtswege een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit als de activiteit onder de Omgevingswet vergunningplichtig is. Dit volgt uit artikel 2.6, eerste lid, van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet.

1.3 Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrictlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. De artikelen 3.8 en 3.9 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle inheemse soorten geldt in alle gevallen de specifieke zorgplicht (artikel 11.27 van het Bal). Het gaat dan zowel om beschermd als onbeschermd dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken als blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

1.4 Omgevingsverordening Noord-Brabant

Provinciale Staten hebben ten aanzien van soortbescherming aanvullende kaders vastgesteld. Deze zijn neergelegd in paragraaf 3.8.2 van de Omgevingsverordening Noord-Brabant. Voor bepaalde soorten en handelingen zijn vrijstellingen opgenomen. Als activiteiten of handelingen al rechtmatig zijn gestart vóór 1 januari 2024, dan zijn de regels ten aanzien van soortbescherming uit paragraaf 2.6.1 van de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant van toepassing.

2. Toetsing effecten ruimtelijke ingreep

2.1 Aangevraagde activiteiten

Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten is opgenomen in de aanvraag. De initiatiefnemer is voornemens hydrologische herstelmaatregelen te treffen binnen het natuurgebied Engelenstede. Alleen voor het zuidelijke deel van het gebied is een ontheffing benodigd. De maatregelen worden getroffen teneinde de lokale hydrologie te herstellen en te bevorderen. De volgende werkzaamheden zullen worden uitgevoerd ten behoeve van de ontwikkeling:

- verondiepen/dempen van sloten;
- verhogen/verwijderen van duikers;
- kap van bomen;
- verwijderen van opslag;
- frezen van stobben;
- uitbaggeren/opschonen van delen van poelen.

Deze activiteiten vinden plaats binnen het zuidelijke deel van natuurgebied Engelenstede, gelegen tussen de Koesteeg en Kaathoven te Berlicum, in de gemeente Sint-Michielsgestel.

2.2 Onderzoek soorten

Het uitgevoerde onderzoek naar beschermde soorten is beschreven in de bij aanvraag gevoegde rapportage van het nader onderzoek en in hoofdstuk 3 van het activiteitenplan.

Als vooronderzoek heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden (NDFP/verspreidingsatlassen). Op 4 mei 2022 heeft een veldbezoek in het kader van een quickscan naar beschermde soorten plaatsgevonden. Het nader onderzoek naar levendbarende hagedis, kamsalamander en poelkikker heeft plaatsgevonden in 2022 conform de Kennisdocumenten Levendbarende hagedis, Kamsalamander en Poelkikker en het soortinventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus voor de poelkikker.

2.3 Mogelijke effecten op beschermde soorten

De aanvrager geeft aan dat er voortplantings- dan wel rustplaatsen van de:

- levendbarende hagedis;
- kamsalamander;
- poelkikker;

aanwezig zijn in het plangebied.

Door de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen vernield of beschadigd. Daarnaast worden de kamsalamander en poelkikker verstoord en worden individuen van de levendbarende hagedis, kamsalamander en poelkikker bij uitzondering gevangen en weer losgelaten.

2.4 Alternatievenafweging

Er zijn geen redelijke alternatieven mogelijk die zullen leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee voldoende onderbouwd om een ontheffing voor de levendbarende hagedis, kamsalamander, poelkikker te verlenen.

Ten aanzien van de locatie zijn geen alternatieven mogelijk voor de voorgenomen ontwikkeling. De ingreep bestaat uit het herstellen van hydrologie binnen een bestaand natuurgebied dat te kampen heeft met verdrogingsverschijnselen. Daarom is het noodzakelijk dat de beoogde herstelmaatregelen in het gebied worden uitgevoerd.

De werkwijze is specifiek afgestemd op de leefgebieden van de aangetroffen soorten. Zo worden de werkzaamheden dermate gepland dat ze zo veel mogelijk starten buiten de meest kwetsbare periodes, wordt voldoende leefgebied gecompenseerd en worden voorzorgsmaatregelen genomen zodat individuen zo veel mogelijk ontzien worden in verstoring. Aanvullend worden middelen en machines ingezet die niet meer dan noodzakelijk van invloed zijn op de bodem en de omgeving. Een alternatieve werkwijze betreft het grootschalig werken met amfibieënschermen. Voor het plaatsen van schermen brengt ook extra betredingen van het plangebied met voertuigen met zich mee, waardoor het aantal betredingen van het terrein groter zal zijn wanneer schermen geplaatst zouden worden. Daarnaast is ook de periode van betreding van belang, aangezien dit voor het uitzetten van amfibieënschermen in het broedseizoen voor diverse (op de locatie algemeen voorkomende) vogelsoorten dient te gebeuren. Het beperken van het aantal bezoeken met voertuigen, alsmede zorg dragen dat deze bezoeken plaats vinden in een periode dat dit het minst schadelijk is voor de omgeving, is de beste optie.

De periode van uitvoering is afgestemd op de meest kwetsbare periodes van de kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis. De werkzaamheden worden buiten deze meest kwetsbare periodes gestart. Indien het niet mogelijk is buiten deze periodes aan te vangen worden in afstemming met de begeleidend ecooloog het huidige leefgebied ongeschikt gemaakt. Aangezien kamsalamanders soms jaarrond in het water verblijven, is het gehele jaar aan te merken als kwetsbare periode voor werkzaamheden die het waterbiotoop van de soort beïnvloeden. Hiervoor dient dan ook, indien mogelijk, de minst kwetsbare periode gehanteerd te worden. Gezien dat het werkgebied bestaat uit een bos met oppervlaktewateren en sloten, en open terreindelen, is het niet mogelijk om te werken in natte perioden. De uitvoering van de werkzaamheden in de minst kwetsbare periode voor het waterhabitat is daarom niet haalbaar. Indien dit wel gedaan zou worden dan zouden de machines vast kunnen lopen en insporing kunnen rijden, met meer schade aan het terrein dan wenselijk. Ook kan het werkgebied onder water lopen en kan dit in vertraging resulteren met langdurige verstoring en/of extra schade aan flora en fauna. Uit het verdiepend soortenonderzoek naar kamsalamander is gebleken dat de sloten die gedempt worden geen voortplantingshabitat vormen voor kamsalamander. Bij het dempen van de sloten zal geen voortplantingshabitat van kamsalamander verloren gaan, waardoor deze kwetsbare periode minder relevant is.

Daarnaast wordt er in één richting gewerkt en worden de werkzaamheden in tijd en ruimte gefaseerd, zodat op elk moment een zo klein mogelijk deel van het aanwezige habitat ongeschikt is voor beschermde soorten.

Aangegeven is dat aan beide zijden van een te dempen/verondiepen sloot een werkweg wordt aangelegd, een worst-case scenario. Op vrijwel alle locaties zal uitsluitend aan één zijde gewerkt worden, wanneer dit mogelijk is. Bij locaties waar een pad thans aanwezig is, zal naar verwachting geen extra werkpad vrijgemaakt hoeven te worden. Ter plaatse zal gekeken worden welke van de zijden het meest gunstig is om in te richten als werkpad, rekening houdend met de dichtheid van begroeiing, aantal bomen, eventueel belangrijke habitatelementen en andere waardevolle kenmerken. Hiermee wordt het effect op de aanwezige flora en fauna tot een minimum beperkt.

2.5 Belang van de aanvraag

In de aanvraag is het belang voldoende onderbouwd om een ontheffing voor de levendbarende hagedis, kamsalamander en poelkikker te verlenen.

De ontheffing is gevraagd op grond van het belang 'in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats' zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, van de Wnb.

In onder andere het beleidskader Natuur 2030 van de provincie Noord-Brabant (2022) wordt vermeld dat in de Brabantse natuurgebieden sprake is van een negatieve trend in kwaliteit, biodiversiteit en kwetsbare habitats als gevolg van m.n. verdroging, verzuring, vermesting en bebouwing. Daarnaast zijn effecten als versnippering eveneens gaande. De huidige plannen voor hydrologisch herstel binnen Engelenstede hebben als doel enkele van deze knelpunten voor natuurontwikkeling aan te pakken, te noemen verdroging en als gevolg daarvan verzuring en vermesting. Het tegengaan van verdroging is van belang voor de ontwikkeling en bescherming van de kwetsbare natuurtypen, zoals de ambitie is van de provincie Noord-Brabant. De drie aangevraagde soorten zullen baat hebben bij een herstelde hydrologie. Tevens zullen algemene soorten profiteren van de ingreep. Daarnaast zijn kamsalamander en poelkikker voor hun voortbestaan afhankelijk van geschikte voortplantingswateren. Wanneer het beoogde opschonen van de poelen niet plaatsvindt, zal het voortplantingsbiotoop van kamsalamander en poelkikker verloren gaan. De beoogde werkzaamheden zorgen derhalve niet alleen voor verbetering op lange termijn, maar zijn ook noodzakelijk om de huidige staat van instandhouding op korte termijn te handhaven. Aanvullend treed er slechts een tijdelijk negatief effect op, op de aanwezige beschermde soorten.

Aangezien er aannemelijke sprake is van een toenemende kwaliteit voor de leefomgeving van kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis, wordt er gehandeld ter bevordering van de populaties van deze drie soorten, als ook diverse andere soorten die baat hebben bij hydrologisch herstel.

2.6 Maatregelen

In het activiteitenplan (hoofdstuk 5) en de aanvullende gegevens van 4 april 2024 is beschreven welke maatregelen worden genomen om de effecten voor levendbarende hagedis, kamsalamander en poelkikker zoveel mogelijk te voorkomen.

In grote lijnen gaat het om de volgende maatregelen:

Algemeen

- De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd, zodat enerzijds het oppervlakte functioneel leefgebied op elk moment zo groot mogelijk blijft, en anderzijds om schade aan en verstoring van individuen en verblijfplaatsen zoveel mogelijk te beperken. Bij de uitvoering worden werkzaamheden in één richting uitgevoerd, bij relatief warm weer en onder ecologische begeleiding.
- Werkzaamheden aan het waterhabitat worden stilgelegd bij zeer ongunstige klimatologische omstandigheden (temperaturen van onder 0 graden of ijs op het water).
- Om de impact op de totale populaties van kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis te beperken, wordt het voornemen gefaseerd over tijd en ruimte uitgevoerd.
- Door het takkenhout dat vrij komt bij het verwijderen van de vegetatie terug te plaatsen op de locaties waar de werkzaamheden voltooid zijn, zullen deze delen van het terrein slechts korte tijd ongeschikt blijven. Eventueel te kappen bomen zullen als dood hout in het bos blijven liggen.

- Om de te treffen maatregelen te borgen wordt een ecooloog nauw meegenomen in de uitvoering ervan. In samenspraak met een ecooloog wordt afgestemd waar, wanneer en hoe de maatregelen toegepast dienen te worden. Ter borging worden alle zaken die afgestemd en/of gecontroleerd worden door een begeleidende ecooloog vastgelegd in een logboek.
- De voorgenomen ontwikkeling wordt uitgevoerd conform de voorschriften van een ecologisch werkprotocol, waarin algemene en specifieke maatregelen uit worden gewerkt. Deze voorschriften omvatten de eisen vanuit de ontheffing, periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden, welke mitigerende en compenserende maatregelen genomen dienen te worden en wanneer, wanneer ecologische begeleiding noodzakelijk is en wie waarvoor verantwoordelijk is. Het ecologisch werkprotocol zal te allen tijde bij de uitvoering aanwezig te zijn.
- Door maatregelen te treffen ten aanzien van kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis, alsmede door de maatregelen en/of ontwikkeling op te starten buiten de meest kwetsbare periodes van deze soorten wordt invulling gegeven aan het zorgvuldig handelen.
- Er zal geen gebruik gemaakt worden van verlichting. Er zal enkel in het gebied gewerkt worden tussen zonsopkomst en zonsondergang waardoor het gebruik van verlichting niet benodigd is.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden zal de ecologisch deskundige het werkgebied nalopen. Deze zal vervolgens een memo opstellen waar (indien benodigd) locatiegewijs specifieke aanwijzingen of werkwijzen worden voorgeschreven waar de aannemer zich aan dient te houden. Vervolgens zal een gezamenlijk startmoment plaatsvinden waarbij de aannemer, directievoerder en ecologisch deskundige aanwezig zijn. Tijdens dit overleg zal de ecooloog uitleg geven over de ecologisch voorwaarden.
- Bij het verwijderen van begroeiing en dempen/verondiepen van sloten, zal voorafgaand aan de werkzaamheden het plangebied nagelopen worden door een ecologisch deskundige en zal vervolgens een memo opstellen waar (indien benodigd) locatiegewijs specifieke aanwijzingen of werkwijzen worden voorgeschreven. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat bepaalde structuren behouden dienen te blijven, of dat bepaalde werkzaamheden onder fulltime begeleiding van een ecooloog uitgevoerd dienen te worden. In de memo zal ook beschreven worden wat te doen bij het aantreffen van een levendbarende hagedis, poelkikker of kamsalamander.
- Voorafgaand aan de baggerwerkzaamheden zullen de voor amfibieën geschikte structuren (o.a. zeer rijke oevervegetaties) door een ecologisch deskundige gecontroleerd worden op de aanwezigheid van beschermde fauna. Als dit het geval is kunnen dergelijke elementen of (voorlopig) behouden blijven of dieren kunnen tijdelijk uit het desbetreffende deel van het habitat worden verwijderd en verplaatst naar een andere nabijgelegen poel. Daarnaast zal de bagger doorzocht worden op eventueel aanwezige dieren, zodat deze veilig terug in het water gelaten kunnen worden.
- Er zal zoveel mogelijk gebruik gemaakt worden van bestaande paden en wegen. Echter liggen niet alle te dempen sloten direct aan een pad of weg. In dat geval zal er een doorgang door het bos gemaakt moeten worden naar de sloot. Hierbij zal in principe de kortste route vanaf het pad gekozen worden, met inachtneming van belangrijke elementen voor flora en fauna en in overleg met aannemer en ecologisch deskundige (denk hierbij aan ecologisch waardevolle elementen, bijvoorbeeld bomen met boomholten, dode bomen en/of (grotere) holten in de grond). Daarnaast zal aan beide zijden van de te dempen/verondiepen sloot een strook van maximaal 5 meter breed vrijgemaakt worden voor werkruimte. Deze strook werkruimte zal als rijstrook fungeren voor de te gebruiken machines. Het vrijmaken van werkruimte houdt in dat er ondergroei en mogelijk bomen verwijderd worden. Het uitgangspunt is dat er bij voorkeur zo min mogelijk bomen gekapt hoeven te worden. Er zal om poelen heen gewerkt worden. Poeloevers en poelen worden niet beïnvloed bij het maken van werkruimte.

- Daarnaast zal er een rijroute vanaf het pad naar de te baggeren poelen aangelegd worden. Deze rijroute is niet op de bijgevoegde kaart aangegeven, omdat deze samen met de aannemer en ecologisch deskundige bepaald zal worden. Gezien de openheid van het terrein rondom de poelen hoeven hiervoor geen bomen gekapt te worden.
- De algemene planning van de werkzaamheden is als volgt:

Fasering	Maatregel	Periode
Fase I & Fase II	Opstellen ecologisch werkprotocol	Na ontvangen ontheffing en voor uitvoering van de werkzaamheden. Rekening houdend met ca. 20 weken doorlooptijd zal dit omstreeks begin april 2024 zijn
Fase I	Verwijderen begroeiing en struweel en kap van bomen van de eerste ~50% van het landhabitat binnen het werkgebied	Tussen 15 juli 2024 en 31 augustus 2024
Fase I	Dempen eerste ~50% sloten	Direct na het verwijderen van de begroeiing tussen 15 juli en 31 augustus 2024, met 30 september als uiterste datum
Fase I	Opnieuw geschikt maken landhabitat na werkzaamheden door plaatsing vrijgekomen takhout of op laten komen van vegetatie	Direct na het dempen van de sloten van fase I
Fase I	Uitbaggeren poelen eerste helft	Tussen 1 november 2024 en 1 februari 2025
Fase II	Verwijderen begroeiing en struweel en kap van bomen van de tweede ~50% van het landhabitat binnen het werkgebied	Tussen 15 juli 2025 en 31 augustus 2025
Fase II	Dempen tweede ~50% sloten	Direct na het verwijderen van de begroeiing tussen 15 juli en 31 augustus 2025, met 30 september als uiterste datum
Fase II	Opnieuw geschikt maken landhabitat na werkzaamheden door plaatsing vrijgekomen takhout of op laten komen van vegetatie	Direct na het dempen van de sloten van fase II
Fase II	Uitbaggeren poelen tweede helft	Tussen 1 november 2025 en 1 februari 2026

Kamsalamander

- Om effecten op de populatie kamsalamanders zoveel mogelijk te beperken, is een fasering in ruimte en tijd nodig, in combinatie met het werken in periode waarin het aantal salamanders op het land nog relatief gering is en de dieren nog niet in winterrust zijn gegaan. Het verwijderen van de vegetatie op het land gaat in de periode 15 juli t/m 31 augustus gebeuren.
- Derhalve is het faseren in ruimte en tijd de belangrijkste component van de maatregelen om significante negatieve effecten op kamsalamanders te voorkomen: door telkens slechts een klein deel van de leefomgeving te beïnvloeden, op een wijze die schade aan kamsalamanders zo gering mogelijk maakt, wordt voorkomen dat de populatie als geheel (significant) negatieve effecten ervaart.

- Grond, dat gebruikt wordt om de sloten te dempen of te verondiepen binnen het leefgebied van kamsalamander (inclusief de 100 meter bufferzone), zal schone grond zijn dat wordt aangevoerd van buiten het werkgebied.
- Het uitbaggeren van de poelen vormt een groter risico voor de populatie. Door het werk aan de poelen te faseren over 2 opvolgende jaren, elk jaar slechts een deel van de poelen uit te baggeren, en elk poel telkens maar ten dele onder handen te nemen, worden negatieve effecten tot het minimum beperkt. Er blijft dan jaarlijks voldoende habitat beschikbaar. Het nazoeken van bagger en weggenomen vegetatie is echter noodzakelijk om onnodige sterfte van individuen tegen te gaan. Daarnaast dient in de minst kwetsbare periode gewerkt te worden (oktober t/m januari).
- Bij alle werkzaamheden aan het waterbiotoop geldt dat deze niet plaats kunnen vinden wanneer de weersomstandigheden zeer ongunstig zijn voor kamsalamander: bij temperaturen onder de nul graden en bij ijs op het water.

Poelkikker

- De periode van 15 september tot eind februari is in het Kennisdocument poelkikker aangewezen als de geschikte periode waarin werkzaamheden aan het waterhabitat kunnen worden verricht, waardoor het uitbaggeren van delen van de poelen in deze periode zal plaatsvinden. Voor het winterhabitat is de kwetsbare periode van 15 oktober t/m 15 april. Buiten deze kwetsbare periode kunnen activiteiten die het winterhabitat beïnvloeden in principe uitgevoerd worden.
- Doordat telkens slechts enkele stroken winterhabitat ongeschikt worden, blijft er voldoende ruimte over voor de poelkikkers om te overwinteren. In samenspel met de eisen van kamsalamander en algemene broedvogels, wordt de vegetatie binnen het landhabitat afzet in de periode 15 juli t/m 1 oktober. In deze periode verblijven de poelkikkers hoofdzakelijk in het water, en deze periode valt dan ook onder de tijd van het jaar waarin werkzaamheden aan het landhabitat van poelkikker in principe kunnen worden uitgevoerd conform het Kennisdocument poelkikker.

Levendbarende hagedis

- Een belangrijke potentiële verstoring voor levendbarende hagedissen tijdens de beoogde ingreep is het verwijderen van de vegetatie, waarbij aannemelijk ook verstoring van de bodem optreedt. In samenspel met de maatregelen voor poelkikker en kamsalamander, zal er worden gewerkt in het minst kwetsbare deel van de kwetsbare periode (te noemen 15 juli t/m 31 augustus (Kennisdocument Levendbarende hagedis)).

De locatie van de werkruimte is weergegeven in bijlage 2.

2.7 Voorschriften

Wij nemen in aanvulling op voorgestelde maatregelen de volgende voorschriften op om de staat van instandhouding te kunnen borgen voor de kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis:

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden aanvangen bekend is, maar uiterlijk 2 weken voor de start van de activiteiten, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar ons op te sturen. Met werkzaamheden en/of activiteiten worden alle handelingen bedoeld die invloed hebben op de beschermde soorten, zoals ongeschikt maken van de verblijfplaatsen.
2. De ontheffinghouder dient onmiddellijk contact met ons op te nemen via info@odbn.nl, als bij het uitvoeren van de activiteiten andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen, of andere activiteiten als bedoeld in onderdeel I en II van het besluit noodzakelijk zijn.
3. Dit besluit kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van de aan dit besluit verbonden voorschriften.
4. Deze genoemde (rechts)personen dienen op de hoogte te zijn van de inhoud en het doel van dit besluit en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (digitaal) afschrift van dit besluit op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op eerste verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.
6. De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de hier genoemde voorschriften, de activiteiten (inclusief alle maatregelen die er voor de soorten worden genomen) uit te voeren zoals beschreven in de aanvraag en het activiteitenplan (hoofdstuk 5) en de aanvullende gegevens van 4 april 2024.
7. De activiteiten en hier genoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige¹ (hierna: ecooloog) op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
8. Alle handelingen en bevindingen dienen door de ecooloog te worden bijgehouden in een logboek. Met handelingen worden alle handelingen bedoeld die invloed hebben op de beschermde soorten, zoals ongeschikt maken, uitvoeren van de controleronde en het plaatsen van de tijdelijke en permanente voorzieningen. Ook dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Dit logboek dient op eerste verzoek van een toezichthouder te worden gegeven.
9. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen op basis van de aanvraag en de hier genoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de initiatieflocatie, dienen voor het uitvoeren van de werkzaamheden, van de inhoud van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden en dienen dit aantoonbaar na te leven. Dit ecologisch werkprotocol dient ter informatie aan ons te worden toegezonden, uiterlijk 2 weken voor de start van de werkzaamheden. Mail het ecologisch werkprotocol naar info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer.

¹ Wat wij hieronder verstaan staat in de toelichting op het aanvraagformulier: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/buitenwerken/ecologisch-deskundige>

10. Zodra alle handelingen en activiteiten zijn uitgevoerd die betrekking hebben op de beschermde soorten opgenomen in de ontheffing, dient de afronding van de werkzaamheden bij ons te worden gemeld. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de gerealiseerde permanente voorzieningen, het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen en de inrichting van het plangebied. Dit dient u te doen door het logboek naar ons op te sturen via info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer.

De algemene voorschriften zijn opgenomen voor een correcte toepassing en naleving van de ontheffing door de ontheffinghouder en gemachtigde(n).

Specifieke voorschriften

11. Voorafgaand aan de werkzaamheden moeten de werkgebieden 'natuurvrij' verklaard worden door een ecologisch deskundige. Daarbij moeten voor aanvang van de werkzaamheden de aanwezige dieren weggevangen worden. Daar waar vegetatie (landhabitat) moet worden verwijderd en aan het waterbiotoop (sloten en poelen) moet worden gewerkt, moet voor de machines uit het gebied gecontroleerd worden op aanwezigheid van diersoorten. Bij het aantreffen moeten ze weggevangen en buiten de invloedssferen, maar in het huidige leefgebied teruggeplaatst worden.

Dit voorschrift is opgenomen omdat aangegeven is dat het werkgebied voorafgaand aan de werkzaamheden nagelopen wordt door een ecologisch deskundige. De werkwijze is niet nader beschreven. Met dit voorschrift is daar nadere invulling aan gegeven om het doden van aanwezige exemplaren te voorkomen.

12. De aanwezige (oever)vegetatie bij/in de sloten en poelen moet gecontroleerd worden op aanwezigheid van dieren voorafgaand aan de bagger- dan wel demp- en verondiepwerkzaamheden. Als die (oever)vegetaties behouden kunnen worden, maar er zijn dieren aanwezig, dan moet dit in zijn geheel verplaatst worden.

Dit voorschrift is opgenomen omdat aangegeven is dat bij het aantreffen van beschermde flora in aanwezige structuren, het een optie is om dergelijke elementen (voorlopig) te behouden. Dit betekent dat de aanwezige dieren daar aanwezig kunnen blijven of andere daar (weer) naartoe kunnen komen. Door die elementen te verplaatsen wordt voorkomen dat de aanwezige dieren in de buurt van de werkzaamheden aanwezig blijven en daarbij gedood kunnen worden.

13. Vanwege het inperken van risico's op het overbrengen van amfibieziektes, moeten alle materialen, waaronder schepnetten en laarzen maar ook de banden van de voertuigen die het gebied betreden, voor- en achteraf ontsmet worden (zie inventarisatie protocol op website van RAVON: www.ravon.nl).

Dit voorschrift is opgenomen om negatieve effecten op aanwezige individuen door ziekteverspreiding te voorkomen.

14. Het verondiepen van de sloten in de verschillende fases, moet in de periode tussen 15 juli en 31 augustus, met 30 september als uiterste datum, uitgevoerd worden.

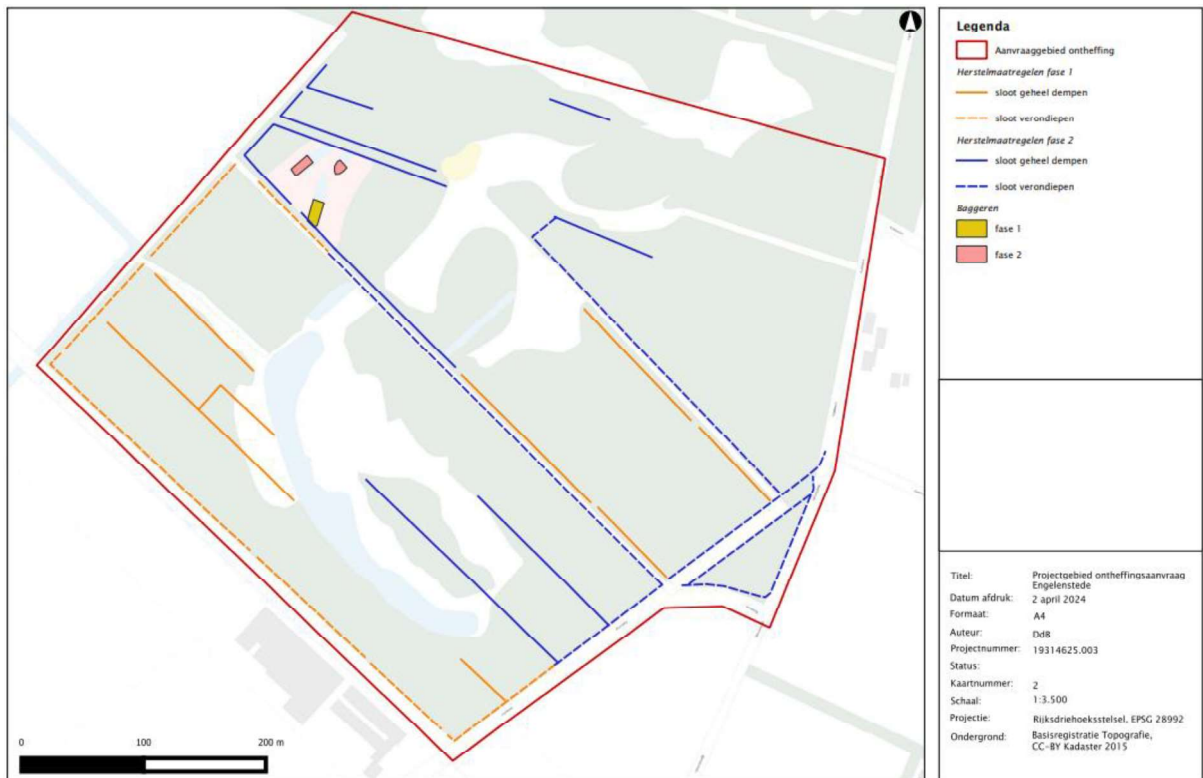
Dit voorschrift is opgenomen omdat alleen het dempen van de sloten is opgenomen in de planning, maar niet het verondiepen. Middels het voorschrift wordt deze handeling verduidelijkt.

Door het nemen van maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de staat van instandhouding van de kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis niet in het geding, door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden.

3. Conclusie

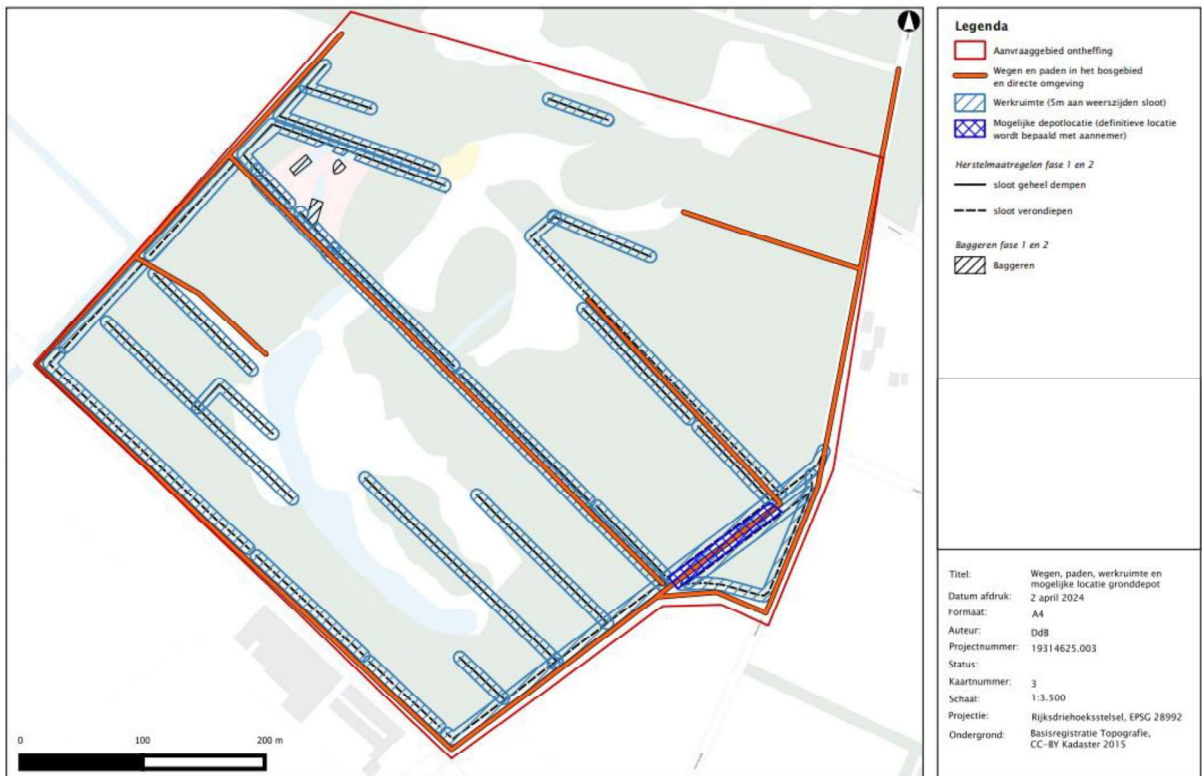
De gevraagde ontheffing wordt voor de kamsalamander, poelkikker en levendbarende hagedis en beschreven activiteiten verleend. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

BIJLAGE 1. OVERZICHTSTEKENING VAN DE PLANLOCATIE

Figuur 1. Locatie natuurgebied Engelenstede. De activiteiten vinden plaats binnen het rood omliggende gebied.

BIJLAGE 2. LOCATIE VAN DE WERKRUIMTE

Figuur 2. Locatie van de tijdelijke werkwegen/ruimte.

BIJLAGE 3. MELDINGSFORMULIER START HANDELINGEN BESCHERMDE SOORTEN

Meldingsformulier start handelingen ten aanzien van beschermde soorten Ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel beschermde soorten		
<u>Gegevens</u>		
Aanvraagnummer	Z/213724	
Naam initiatief	Herstelmaatregelen natuurgebied Engelenstede Vinkel	
Ontheffingsperiode	voor de periode tot en met 15 november 2028	
Ontheffinghouder	
Naam aanvrager	
Adres	
PC-Woonplaats	
<u>Gegevens werkzaamheden:</u>		
Contactpersoon uitvoering werkzaamheden	
Telefoonnummer (vast)	
Telefoonnummer (mobiel)	
Contactgegevens ecooloog betrokken bij uitvoering	
Locatie(s) werkzaamheden	
Datum gereedkomen compensatiemaatregelen	
Datum start werkzaamheden	
Overzicht planning werkzaamheden	
	
	
	
	
<p><i>Dit formulier dient zodra de aanvang van de handelingen met betrekking tot beschermde soorten bekend is, doch uiterlijk 2 weken van tevoren, te worden ingediend bij de Omgevingsdienst Brabant Noord</i></p>		
Retouradres	Omgevingsdienst Brabant Noord Email: info@odbn.nl	

Kennisgeving Wet natuurbescherming, Gemeente Sint-Michielsgestel, Zuidelijk deel natuurgebied Engelenstede, tussen Koesteeg en Kaathoven te Berlicum, Z/213724

Beschikking

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken bekend dat zij op 11 juni 2024 een ontheffing ingevolge artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.10, tweede lid, juncto artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming hebben **verleend** (kenmerk: Z/213724-376710) aan gemeente Sint-Michielsgestel, Meanderplein 1, 5271 GC te Sint-Michielsgestel, voor het nemen van diverse hydrologische herstelmaatregelen, uit te voeren binnen het zuidelijke deel van natuurgebied Engelenstede, gelegen tussen de Koesteeg en Kaathoven te Berlicum, in de gemeente Sint-Michielsgestel. De ontheffing is geldig voor de periode tot en met 15 november 2028.

De aanvraag, het besluit en de bijbehorende stukken liggen vanaf 13 juni 2024 tot en met 25 juli 2024 **6 weken ter inzage** bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), telefoonnummer (088) 743 00 00. Voor inzage in de bijbehorende stukken dient een afspraak gemaakt te worden. Het besluit is digitaal op te vragen via e-mail info@odbn.nl of te vinden op de website <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/> onder 'officiële bekendmakingen'.

Bezwaar

Is dit besluit aan u gericht en bent u het er niet mee eens, dan kunt u een bezwaarschrift indienen. Is het besluit niet rechtstreeks aan u gericht en bent u het er niet mee eens, dan kunt u alleen een bezwaarschrift indienen als het besluit directe gevolgen voor u heeft. Verstuur uw bezwaarschrift binnen 6 weken na de verzenddatum van het besluit.

U kunt uw bezwaarschrift op 2 manieren indienen:

- **Digitaal.** Op www.brabant.nl/bezwaar vindt u de link 'Bezwaar indienen'. U heeft hiervoor een digitale handtekening (DigiD of eHerkenning) nodig.
- **Per post.** Stuur uw bezwaarschrift naar:
Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Secretariaat van de hoor- en adviescommissie
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

In het bezwaarschrift zet u:

- uw naam en adres;
- de datum, het kenmerk en een omschrijving van het besluit waarmee u het niet eens bent;
- de reden waarom u het niet eens bent met ons besluit;
- de datum van uw bezwaarschrift en uw handtekening;
- maakt u namens iemand anders bezwaar? Stuur dan een machtiging mee.

Voeg ook een kopie toe van het besluit waarmee u het niet eens bent. Op deze manier kunnen wij uw bezwaarschrift beter in behandeling nemen.

Kunt u ons ook uw telefoonnummer en e-mailadres geven? Zo kunnen wij samen met u de beste aanpak van de behandeling van uw bezwaar bespreken.

U kunt het secretariaat van de hoor- en adviescommissie bereiken via telefoonnummer (073) 680 83 04, faxnummer (073) 680 76 80 en e-mailadres bezwaar@brabant.nl.

Aan het indienen van een bezwaar zijn geen kosten verbonden.

Voorlopige voorziening

Als u een bezwaarschrift indient, dan heeft dit geen schorsende werking. Dat betekent dat het besluit geldt zolang uw bezwaarschrift in behandeling is. Het kan zijn dat u dit niet wilt. Bijvoorbeeld omdat het besluit onherstelbare gevolgen voor u heeft. U kunt gelijktijdig met of na het indienen van een bezwaarschrift een verzoek om een voorlopige voorziening vragen bij de Rechtbank Oost-Brabant, sector Bestuursrecht, Postbus 90125, 5200 MA 's-Hertogenbosch.

Er zijn kosten verbonden aan het vragen om een voorlopige voorziening (griffierecht).

U kunt ook digitaal verzoeken om een voorlopige voorziening. Zie daarvoor: rechtspraak.nl/bestuursrecht.

Aan deze procedure is het kenmerk Z/213724 gekoppeld. Wij verzoeken u bij correspondentie dit kenmerk te vermelden.

's-Hertogenbosch, juni 2024